

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistallenne (kustantajan versio).

Viite:

Imppola, J. J. (2021). Kiuruweden Pankki. *Keräilyuutiset* 32(4),
30–37.

Kiuruweden Pankki

Suomen rahahistorian yksi merkittävimmistä setelirahojen väärennystapauksista tapahtui 1870-luvun lopussa ja 1880-luvun alussa. Tuolloin liikenteeseen putkahti runsain määrin käsin piirrettyjä väärennöksiä Suomen Yhdyspankin 15 ja 100 markan seteleitä mallia 1866. Asiasta uutisoitiin laajasti, ja tässä artikkelissa seuraamme tapahtumien kulkua muutamien aikalaisten sanomalehtijuttujen pohjalta.

15.10.1878 PÄIJÄNNE NO 82

Kiuruweden pankin tirehtööri apulaisineen oli tullut Oulun markkinoille lewittämään omatekoisia 100 ja 15 markan yhdyspankin seteleitä. Setelit owat siksi hyvästi tehtyjä, että äkistään ei tottumaton huomaa niiden olewan wääriä. Wallankin owat 15 mark. setelit onnistuneita, ebkä muutamit owat liian ruskeita wäriiltään. Kaikkiaan on 5 kappaletta 100 markan ja 6 kappal. 15 markan rahaa Kiuruweden pankista tullut poliisiin käsiin. Kanteenalaisina rahain lewittamisesta owat: Sylwester Komulainen, Paarwali Itäläinen, Heikki Kumpulainen, Antti Mykkänen, talok. Säisä ja Antti Niska, joka wiimemainittu ei kumminkaan wielä ole saatu talteen. Sylwester Komulainen, joka näkyy olleen rahain tekijänä, myönsi raasturwan oikeudessa wiime kuun

30 p:nä, että hän pari wuotta takaperin on saanut sakkoo wäärien rahain lewittamisesta. Pankkiliike näkyy olleen siten perustettu, että rahain kaupitsija maksoi tekijälle 60 m. 100 markan ja 10 m. 15 markan setelistä. Tämä näkyy eräässä Sylwester Komulaisen kirjoittamasta tilistä, joka sattumalta on saatu käsiin. Epäilemättä kanteenalaiset tulewat saamaan ansaitun palkkansa liikkeestään, ja on jo siksi päterwiä syitä heitä vastaan, ettei asiaan enää käy epäileminen. Asianomaisten papinkirjain hankkimista warten on asia lykätty lokak. 12:sta päivään, jolloin raasturwan oikeus uudelleen tutkii syytettyjä.

Omituisena seikkana mainittakoon, että muuan mies oli rannassa ilmoittanut poliisille että Kiuruweden "puulaagi" on tullut

wäärien rahojen kanssa kaupunkiin ja tästä meidän walpas poliisimme tiesi olla waruillaan, ennen kuin wääriä rahoja oli ilmaantunut liikkeeseen. Jokaisella kanteenalaisista oli kiinisaadessa joku wäärä raha taskuisaan, waikka kielsiwät heillä olewan ollenkaan rahoja. Epäilemättä on koko joukko tämän uuden pankin rahoja jo ehtinyt lewitä maaseuduille. Olkoon jokainen waruillaan ottaessaan yhdyspankin 100 ja 15 m. seteleitä tarkastamatta!

Seteleitä tosiaankin rupesi löytymään erityisesti markkinoilta ympäri Suomea, ja kansan tuli todellakin olla tarkkana Yhdyspankin seteleiden kanssa.

Kuva 1. Aito Suomen Yhdyspankin 15 markan seteli mallia 1866. Kuva Michael Widenuksen kokoelmista. Mielenkiintoisena yksityiskohtana taustapuolen arvomerkitä peräti neljällä eri kielellä! Tämä oli sekä turvallisuustekijä että ilmeisesti imagon kohottamiseksi tarkoitettu osoitus Suomen Yhdyspankin kansainvälisyydestä.

Kuva: Museovirasto, Kansatieteen kuvakokoelma. Kuva muokattu.

04.01.1879 KESKI-SUOMI NO 1

- Wäärä yhdyspankin wiidentoistamarkan seteli harwaittiin wiime Tuomaan markkinoilla Waasassa. Seteli oli sangen hywin tehty, eikä siitä huomattukaan wääräksi, ennen kuin tuli Pohjoismaiden osakepankin konttoriin.

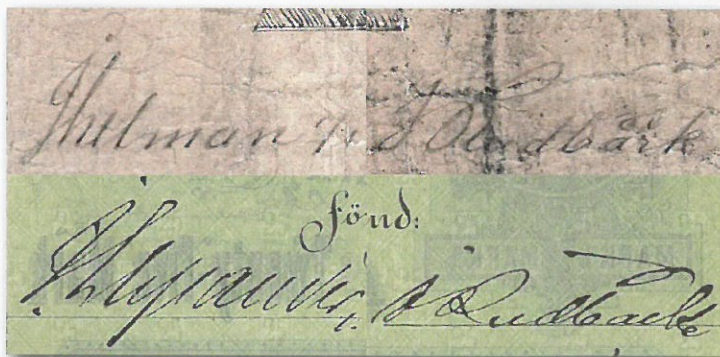
Kuva 3. Toisen väärennetyn Suomen Yhdyspankin 15 markan setelin etupuoli. Huomaa tämänkin käsin piirretyn väärennoksen selvä kotikutoisuus. Ilmeisesti eri tekijän kynästä kuin Kuvan 2. väärennös. Kuva: Timo Rätti / Oulun Numismaattisen Kerhon huutokauppa 25.9.2021, kohde 346.

Kuva 2. Väärennetyn Suomen Yhdyspankin 15 markan setelin etupuoli. Huomaa käsin piirretyn väärennoksen selvä kotikutoisuus. Kuvan seteli ei liity uutiseen.

Kuva 6. Väärennetyn Suomen Yhdyspankin 15 markan setelin taustapuoli. Huomaa taustapuolenkin selvä kotikutoisuus.

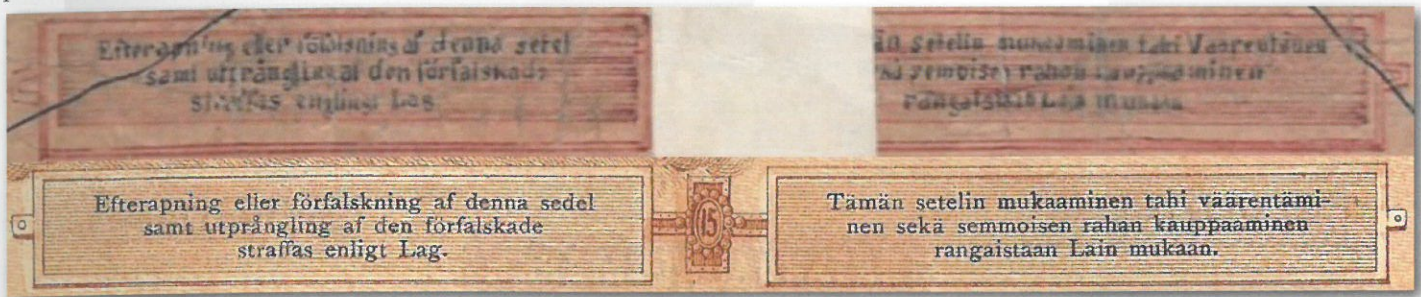
Kuva 4. Väärennettyjen (ylinnä) ja aitojen (alinna) allekirjoitusten vertailua. Väärentäjät ovat yrittäneet kopioida myös allekirjoitukset – vaihtelevalla menestyksellä.

Kuva 5. Hölmö virhe väärenteen sarjanumeroissa. Ylempänä väärennoksen sarjanumero, alempana aito. Miksiköhän väärentäjä piirsi sarjanumeroksi tasaluvun 10.000? Se lisäksi, että ei todellakaan kannata laittaa väärennettyyn seteliin mitään niin silmiin pistävää kuin tasalukuinen sarjanumero on sarjanumerossa lisäksi vielä hölmö virhe: aitojen seteleiden sarjanumeroissa EI OLLUT tubansia erottavaa pistettä, niin kuin kuvan väärennteessä.

Kuva 7. Väärennetyn Suomen Yhdyspankin 15 markan setelin taustapuolen pienen väärentämisen rangaistavuudesta kertovan varoitus-tekstin vertailua. Väärennöksen teksti ylinnä, aidon alinna. Väärennöksen käsityön leima on ilmeinen. Hauska yksityiskohta on vasemman puolisen tekstilaatikon ylärivin viimeinen sana "sedel", joka on väärennöksessä tullut muotoon "setel".

Kuva 8. Toisen väärennetyn Suomen Yhdyspankin 15 markan setelin tausta-puoli. Huomaa tämänkin käsin piirretyn väärennöksen selvä kotikutoisuus. Ilmeisesti eri tekijän kynästä kuin Kuvan 2. väärennös. Kuva: Timo Rätti / Oulun Numismaattisen Kerhon huutokauppa 25.9.2021, kohde 346.

Nykysilmin ei väärennöksen laadussa ole kehumista, mutta ajatelkaapas tilannetta hämärässä ja savuisessa puodissa tai pirtissä ilman sähkövaloa tai hyviä silmälaseja. Kuka tällaisissa olosuhteissa huomaisi vilungin? Setelin kurja kunto on myös osa väärennysprosessia, koska vanhentaminen on ollut aina keskeinen osa rahojen väärentämistä. Kierrossa olevat setelit olivat tuohon aikaan nuhjuisia ja työn huono jälki voitiinkin kätevästi naamioda lialla ja kulumilla.

15.03.1879 KESKI-SUOMI NO 21

- *Wääriä rahoja. Wiime markkinoilla Kuopiossa saatiin käsiin 2 wääriä 100 m. kappaletta sekä niiden kauppiat, kaksi miestä, toinen Pohjanmaalta toinen Pielawedeltä. Muutamalta Iisalmen mieheltä otettiin 10 wääriä markan kappaletta.*

- *Taas 1:ksi "Kiuruweden pankin" 100 m:kan seteli. Wielä 7 p. illalla joutui muuan ennenkin wääriä rahoja kauppoitellut kiuruweteläinen rahoineen kiinni.*

26.04.1879 AHTI NO 17

- *Wäärä 100 markan seteli oli D. W. S:lle tulleen kirjeen mukaan, Kalajoen wiimeisinä toripäivinä joutunut nimismiehen kynsiin. Se kuulostaa olleen Kiuruweden rahapajan tekeleitä. Toinenkin samanlainen raha oli tarjona hewoslantsilla, mutta sen kaupittelija oli asiasta huomautettuna, tawallista kiireemmin pötkinyt kápälämakeen ja siten päässyt rahoineen päwineen menemään uusille markkinoille. Muutamia tinamarkkoja oli myös saatu.*

Suomen Yhdyspankin 100 markan seteli oli siis väärän rahan levittäjien suosios-

sa. Erikoista tässä on se, etteivät ihmiset olleet tämän tarkempia vastaanottaessaan niitä, vaikka 100 markkaa oli tuolloin iso raha, joka vastasi kansakoulun maisterin kuukausipalkkaa!

Ja sitten saatiin pari tekijää oikein kunolla kiinni:

04.10.1879 KAIKU NO 40

Kiuruweden pankki. Wiime keskiwiikkona käwi kauppias Lehtosen puodissa muuan tuntematon mies kysymässä sokurin ja kahwin hintoja ja hämärän tullessa palasi ostamaan. Tarjoomansa 15 markan seteli epäiltiin wääräksi, ja kauppias Lehtosen onnistui saada miehen poliisikonttoriin. Seteli olikin wäärä ja mies ei voinut antaa tyydyttävää selitystä. Otettiin tarkempaa selkoa, jopa waatteista löytyi toinenkin 15

markan seteli ja yksi 100 markan. Erästä werokuitista, joka oli taskussa, selweni, että mies on talokas Pekka Pekanpoika Rönkö Iisalmen pitäjän Warttisenjärwen kylästä. Hän kertoi tulleensa Ouluun muutaman Kiuruweteläisen Adam Lappalaisen kanssa myydäkseen pajunparkkia, waan kun parkit eivät olleet kuirwat, wiettiin ne Kiwiniemen kylään Jaakolan taloon, jossa hän sekä Lappalainen owat pitäneet asuntoa. Lappalainen ei tunnusta tietäwänsä asian subteen niin mitään; sama mies oli wiime wuonna syytetty wäärän rahan kaupittelemisesta; waan wapautettiin edeswastauksesta. Nyt on huomattawa, että markkinain aikana oli muuan luotolaisen kalastajan poika myöskin 15 markan wäärän rahan vastaanottanut ja tämä raha on nähtäwästi samaa tekoa kuin Rönköltä tarwattu. Wiime wuoden markkinoilta tarwattut 100:n markan sete-

Kuva 9. Aito Suomen Yhdyspankin 100 markan seteli mallia 1866. Kuva Michael Wideniuksen kokoelmista. Mielenkiintoisena yksityiskohtana tämänkin nimellisarvon taustapuolen arvomerkinä peräti neljällä eri kielellä! Tämä oli sekä turvallisuustekijä että ilmeisesti imagon kohottamiseksi tarkoitettu osoitus Suomen Yhdyspankin kansainvälisyydestä.

lit oliwat sangen törkeää tekoa, ja niin on laita nyt tawattujen 15:n markkastenkin; sanat wäärin kirjoitetut ja osoittaen umpi-suomalaisten käsialaa (d on pantu t:n sijaan ja päinvastoin). Mutta Rönköltä otettu 100 markkanen on erinomaisen taitawasta kädestä lähtenyt ja käsiala siinä oikein komea ja kaunis. Setelit owat kaikki Yhdys-Pankin, 100 markkaset harmajia.

Tuomioitakin asiassa luettiin, tässä uutinen raastuvanoikeuden antamasta ja hovioikeuden vahvistamasta tuomiosta:

31.01.1880 KAUKU NO 5

Wäärän rahan kaupittamisesta tuomitsi tšekäläinen raastuvanoikeus talokas Pietari Rönkön Iinsalmen pitäjäästä kunnian kadottaneeksi ja maksamaan sakkoo 76 markkaa 80 penniä, jota wastoin talokas Abraham Lappalaisesta Kiuruweden pitäjäästä, jota myös oli syytetty wäärän rahan kaupittamisesta, kyllä katsottiin syytön olewan luulla hänen jättäneen wäärän wiidentoista markan setelin Rönkälle, jota tämä sitten koetti maksuksi tarjota kauppias Hehkosen puodissa, mutta hänen kieltäessä ei woitu häntä edeswastuuseen tuomita. K. Waasan howioikeus on päätöksen kautta marraskuun 28 p:ltä 1879 hyväksynyt raasturwan-oikeuden päätöksen asiassa.

Vaikka Pietari kavereineen joutui oikeuteenkin, ei epidemia mitenkään hellittänyt, kuten seuraavista uutisista saamme lukea:

Kuva 10. Väärennetyn Suomen Yhdyspankin 100 markan setelin etupuoli. Kuva Pentti Sunin kokoelmista. Huomaa tämänkin käsin piirretyn väärennös selvä kotikutoisuus. Myös sarjanumero 18092358426 on aivan älytön, koska seteleitä tehtiin vain 9 000 kappaletta. Kuva Petri Virolainen.

Kuva 11. Erkki Borgin kirjassa Suomessa käytetyt rahat (2. painos 1976 sivu 461) kuvatusn väärennetyn Suomen Yhdyspankin 100 markan setelin etupuoli. Huomaa tämänkin käsin piirretyn väärennöksen selvä kotikutoisuus. Myös tämänkin setelin sarjanumero 0 615 460 on hölmö, koska seteleitähän tehtiin vain edellä mainitut 9 000 kappaletta.

01.11.1879 KESKI-SUOMI NO 87

- Wäärää 100-markan seteliä tarjoili täällä W. Kammosen puodissa viime kuun 30 p. itsellismies Adolf Wiljakainen, kotosin Kangaslammilta, mutta seteli, kun oli peräti huonosti tehty, tunnettiin heti vääräksi, ja mies jätettiin asianomaisten kruununmiesten käsiin. Pidetyssä poliisitutkinnossa tunnusti mies setelin muilta saaneensa ja siitä antaneensa kello 20 markan arvosta, vaikka sama kello hänelle maksoi 3 markkaa, 2 markkaa rahaa ja kaksi saatavaa yhteensä 7 markkaa, siis kaikkiansa 29 markkaa. Mies on pantu syytösten alaiseksi.

05.11.1879 Pohjois-Suomi NO 88

Wäärä sadanmarkan Yhdyspankin seteli tarvattiin taas eilen muutamalta torpanmieheltä Paawolasta Matti Wilmoselta eli Pöytylältä. Mies sanoo sen saaneensa weljeltään, joka olisi sen löytänyt kadulta Praahesta. Seteli näyttää lähteneen samasta käsialasta kuin waremmin ilmitulleet väärät setelit.

17.01.1880 TAPIO NO 5

Wääriä setelirahoja, 100 markan arwoisia ja pienempiäkin, on markkina-aikana ollut

kaupungissamme (Kuopio) liikkeellä. Joku niiden kaupustelija kuuluu kuitenkin joutuneen kähälälautaan.

10.03.1880 TAPIO NO 20

Wääriä setelirahoja on viime markkinoilla (Kuopiossa) taaskin ollut liikkeellä. Niinpä oli esim. eräs Pielaweteläinen saanut myödytystä hevosestaan pelkkiä wääriä rahoja. Jo viime Tapiossa löytyy asiasta ilmoitus.

Kiuruweteläisten kanssa tuli siis olla tarkkana! Ja raha saattoi nopeasti liikkua aito-na kädestä toiseen, ennen kuin totuus tuli ilmi, kuten seuraavasta kahdesta uutisesta käy hyvin ilmi:

14.04.1880 PÄIJÄNNE NO 15

- Wäärä 100 markan seteli, "Kiuruweden pankista", on tulla mijahtanut Hyrynsalmellekin. Eräs Ristijärven mies myynyt Kajaanin markkinoilla hevosensa Kiuruweteläiselle, josta sai rahan, ja osti samalla rahalla talokas Oikariselta hevosensa. Tämä tarjoamaan weronmaksusta kruununwoudille, waan nyt p. joutui raha takawarikoon. Niin kertoo Kaiku.

07.09.1880 KOI NO 36

- Wäärää rahaa. Näinä päiwinä keksittiin täällä wäärä yhdyspankin laskuun tehty sadan markan seteli. Sen oli eräs Oriweden mies tuonut ensin nahkuri Salmelalle nahkoja ostaessaan, sieltä joutui se kauppias Marscénille, josta se wiettiin tullitoimistoon, missä wasta raba huomattiin wääräksi. Oriweden mies istuu wankilassa ja asia oli jo wäähän esillä eilen raastuwanoikeudessa, mutta jätettiin kuitenkin toiseen aikaan tarpeellisten todistusten puutteessa.

Joskus kiinnijäämisen kiperä tilanne johti hyvinkin mielenkiintoisiin ratkaisuihin. Ja jos kähälämäkeen ei pääse, on oltava luova:

21.09.1880 SAVO NO 74

- "Hätä keinon keksii." Viime lauantaina oli eräs mies, Jooseppi Hiltunen Nilsistä, ruwennut muutamassa satulasepän puodissa täällä kaupan tekoon ja tarjonnut Yhdyspankin sadan markan seteliä, mutta kun huomasi että hänen seteliänsä alettiin epäillä wääräksi, otti hän sen, pisti suuhunsa ja nielaisi. Mies wiettiin poliisikamarille ja

Kuva 12. Väärennetyn Suomen Yhdyspankin 100 markan setelin etupuoli. Kuva Pentti Sunin kokoelmista. Huomaa tämänkin käsin piirretyn väärennöksen selvä kotikutoisuus. Virheiltäkään ei ole välttytty, englanninkielinen teksti on kirjoitettu ONE HUNTRE MARK ja ranskankielisen tekstin CENT MARCS on saanut muodon GENT MARES. Tässä näemme vieraskielisen tekstin edut väärennösten torjunnassa! Myös vasemman reunan medaljongin "haamu" on hauska. Kuva: Petri Virolainen.

hankittiin oksennusainetta, jota hän peloittelemalla ja hokuttelemalla saatiin nauttimaan. Rohto teki tehtävänsä, sillä hetken kuluttua kohosi rahakin muun seassa ylös. Raha nähtiin olevan väärennetty yhdyspankin satamarkkainen.

Heh heh, mielenkiintoista kekseliäisyyttä tuntuu sekä väärien setelien levittäjällä että virkavallalla olevan olleen jo tuolloin.

Yleinen tietoisuus "Kiuruweden pankin" seteleistä oli jo varmasti suurta, mutta tähän ei tuntunut väärän rahan kauppaajia lannistaneen:

30.09.1880 SANOMIA TURUSTA NO 113
- **Kiuruweden pankki.** Wiime wiikolla kuuluu kolme matkustajaa Wellamosta otetun kiinni Kemiin tullessaan, kun heillä oli tarwattu wäärä 100-markan yhdyspankin seteli. Kaksi miehistä oli kotoisin Kiuruwedeltä, kolmas Pidisjärveltä. Seteli oli ollut hyvästi tehty, ainoastaan nimet wäärät.

24.11.1880
ÅBO UNDERRÄTTELSE NO 321
(Vapaasti ruotsin kielestä käännettynä)
- **Väärien yksityispankkisetelien kaupittelua.** Oulun raastuvanoikeudessa on piika Sara Pietarila kaupunginfiliaali Gustaf Toppeliuksen virka-avulla syyttänyt renki Johan Ainasojaa ja talollinen Henrik Joentakasta Pidisjärveltä siitä, että vuoden

1880 syyskuun 18. päivä työmies Olof Kortetjärven kauppuodissa, jossa Sara Pietarila oli liikkeenhoitajana, olivat nämä yrittäneen kaupitella hänelle ilmeisen väärää Suomen yhdyspankin 100 markan seteliä.

Raastuvanoikeus totesi päätöksessään 6. 10. 1880 rikoslain 3 § 8 luvun nojalla Ainasojan menettämään kunniansa ja maksamaan sakkoa 76 markkaa 80 penniä, tai maksukyvyttömyyden ollessa kyseessä vaihtoehtoisesti pidettäväksi 12 päivää vankilassa vedellä ja leivällä. Lisäksi hänet velvoitettiin korvaamaan Sara Pietarilalle todistamisesta 3 markkaa ja lisäksi seitsemälle muulle todistajalle yhteensä 8 markkaa. Joentakasen sitä vastoin, huolimatta raskauttavista asianhaaroista ja ilmeisestä asioiden laadun tietämisestä, jouduttiin vapauttamaan syytteistä, koska hän jatkuvasti kiisti kaiken osallisuutensa tapahtumiin.

Vaasan hovioikeus, jonne asia eteni, on 17. 11. 1880 antamassaan päätöksessä todennut Joentakasen yhtäläillä syylliseksi ja tuominnut tämän samaan rangaistukseen Ainasojan kanssa ja osaltaan korvaamaan Sara Pietariselle ja todistajille tuomitut korvaukset.

Aika miedoilta tuntuvat rangaistukset väärän rahan levittämisestä. Jo aiemmin esitellyssä Rönkän tapauksessa syytetytä tavattiin 115 markkaa, ja tässä tapauksessa 100 markkaa väärää rahaa, jotka selvästi olivat molemmilla kerroilla tarkoitett

levitettäväksi - ja rapsuja tuli molemmissa tapauksissa 76,80 markkaa. Jälkimmäiseen tuomioon liittyi varauma, jonka mukaan maksukyvyttömyystilanteessa on ko. sakko vaihtoehtoisesti sovitettavissa kahdentoista päivän vankilatuomiolla vedellä ja leivällä. Yhdyspankin seteleiden "suosio" väärentäjien ja väärän rahan levittäjien keskuudessa selittyikin juuri tällä seikalla. Suomen Pankin seteleiden väärentämisestä tuli merkittävästi ankarampi tuomio, ja vuosien kuritushuonetuomio tai jopa työleirimatka Siperiaan oli keskeinen osa valtion seteleiden väärentämisestä annettuja tuomioita.

Yhdyspankin johto teki asiantilasta johtuen vuonna 1880 päätöksen setelikannan uusimisesta. Uusien setelien tuli olla ulkonäöltään ja valmistustekniikaltaan sellaisia, että niiden jäljentäminen tulisi erittäin vaikeaksi.

Seuraavana vuonna meno sen kuin vain jatkui:

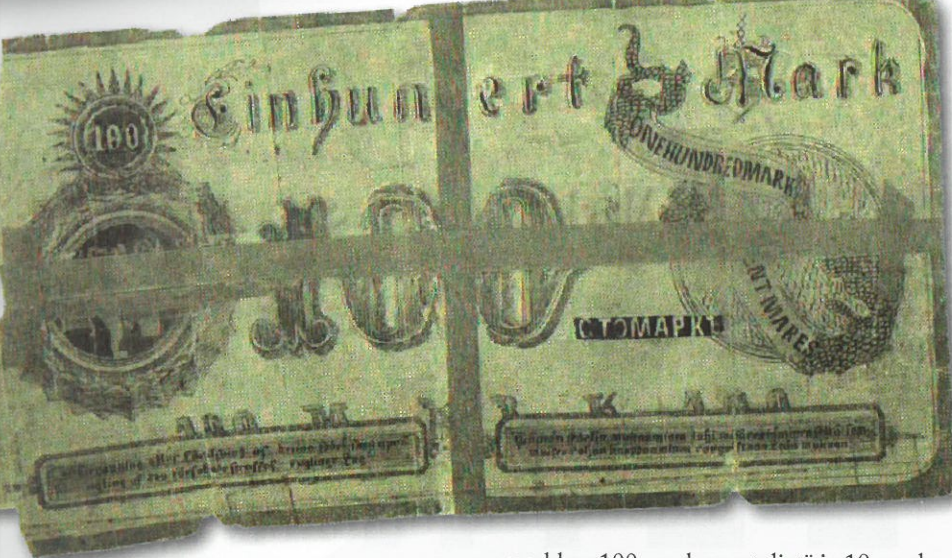
05.03.1881 TAPIO NO 18 (KUOPIO)
- **Wäärää rahaa taas liikkeellä.** Torstaina iltahämärässä oli eräs nuorukainen myönnyt hewosen mukkeeksi herraksi puetulle miehelle. Myöjä oli saanut neljättä sataa markkaa, kolme sadan markan seteliä ja lisäksi pieniä rahoja, mutta näytettyään rahojaan muille, huomattiin satamarkkaset olevan wäärää rahaa; ne kuuluvat olevan aiwan yhtäläisiä kuin "Siippaisen pankin" setelit, jotenkin hyvästi tehtyjä. Petturin jäljillä luullaan oltawan.

21.06.1881 SAVO NO 46
- **Wääriä rahoja, luultavasti "Kiuruweden pankin", on jälleen tarwattu Iin markkinoilla kolmatta sadan markan arwosta.**

01.10.1881
POHJOIS-SUOMI NO 78 (OULU)
Wääriä rahoja lienee wiime markkinoilla tarwattu ainoastaan yksi 15 markan seteli, jonka muuan Luotolainen oli joltakulta Keskiläiseltä kalanmyynnistä saanut.

Eivät lainlaati jatkaan Valtiopäivillä aivan toimeettomina olleet, ja maaliskuussa 1882 tehtiin asiassa outoa kyllä menestyksetön aloite:

14.03.1882 KAIKU NO 9 (OULU)

Talonpoikaisäädystä tehdyistä anomuksista mainittakoon vielä..

Viime kuun 24 p:nä esitettiin edusm. Tikkasen anomus, että Suomen Yhdyspankin setelien väärentäjille säädettäisiin sama ede vastaus kuin Suomen Pankin setelien väärentäjille. Perussyiksi anomukseen mainittiin siinä tuon tunnetun "Kiuruveden pankin" olemassa-olo, jonka liikettä on vaikeata saada lakkautetuksi, kun ei sen hoitajaa nykyisten lainsäännösten mukaan voitu tuomita enempää kuin 76 markan 80 pennin sakkoihin ja kunnian menettämiseen, tämä jälkimmäinen tietysti waan yhden kerran, koskei kunnialtomalta ihmiseltä enää voi kunniaa pois tuomita.

Anomusta puolusti edusm. Riihimäki, Ojanen, Pubakka ja Nyander, jotka lausuiwat että tuommoinen setelinväärennys voi tuottaa yksityisille tuntuvia wahinkoja, jonka lisäksi siwedyellisestäkään suhteesta ei ole hywää että rangaistusmääräykset rikoksista owat niin helppoja, etteiwät ne voi rikoksien harjoittamista ensinkään estää.

Anomusta wastustiwat taas edusm. Swedberg, Hegerström ja Costiander, arwellen että yhdyspankki itse kai ryhtyy nyt ehdotettuun toimeen, jos se sitä tarpeelliseksi katsoo; paitsi paitsi sitä kuuluu Yhdyspankki aikowan lunastaa kaikki setelinsä, jossa tapauksessa anomus on airwan tarpeeton.

Lippuäänestyksessä anomus hylättiin 28 äänellä 26 vastaan, jota päätöstä vastaan anomuksen tekijä ilmoitti wastalauseen.

Jos alun perin "Kiuruveden Pankin" seteleiden kurssi vuoden 1878 lopulla 60

markkaa 100 markan setelistä ja 10 markkaa 15 markan setelistä, oli niiden sesonki ajan myötä ja ihmisten tietoisuuden (ja epäluulon) kasvaessa ilmeisesti hiipumassa, koskapa noteerauksetkin olivat heikenneet:

02.05.1883 HÄMÄLÄINEN NO 35

- *Wääriä seteleitä.* Kokkolasta kirjoitetaan N. Pr:lle että siellä t. k. 19 p:nä wangittiin A. Fredriksson niminen mies, joka eräässä olutkaupassa oli kaupitellut wäärää Yhdyspankin 100 markan seteliä. Sama mies oli myös kahdelle suomalaiselle talonpojalle bewoskaupassa antanut toiselle kaksi ja toiselle neljä samanlaista seteliä. Fredriksson on tunnustanut Kiuruwedeltä ostaneensa 7 wäärää 100 markan seteliä 25 markalla kappaleen.

"Kiuruveden Pankin" seteleiden aika oli auttamatta ohi sen jälkeen, kun Suomen Yhdyspankki uusi ilmeisesti juuri mainitun "kilpailijapankin" toimien takia setelistönsä uudella, erinomaisen laadukkailla englantilaisen Bradbury, Wilkinson & Co-varmuuspainoyhtiön painamalla mallin 1882 25 ja 100 markan seteleillä. Lisäksi lakia rahan väärentämisestä, mukaamisesta ja liikkeellelaskusta muutettiin huhtikuussa 1894 seuraavasti:

23.04.1894

SUOMEN WIRALLINEN LEHTI NO 92

3 §. ...ja jos hän sen teki aikoen panna rahan oikeasta tahi käywästä liikkeeseen; rangaistakoon kuritushuoneella wähintään kahdeksi ja enintään kuudeksi wuodeksi, taikka, jos asianhaarat owat erittäin liewentäwät, kuritushuoneella korkeintaan kahdeksi wuodeksi.

Kuva 13. Erkki Borgin kirjassa *Suomessa käytetyt rahat* (2. painos 1976 sivu 461) kuvatus väärennetyn Suomen Yhdyspankin 100 markan setelin taustapuoli. Huomaa tämänkin käsin piirretyn väärennöksen selvä kotikutoisuus Kuvan 10 setelissä esiintynyt ranskankielisen tekstin virhe *MARES* esiintyy tässäkin setelissä – ilmeisesti molemmat ovat saman taiteilijan kynästä syntyneet. Laatu on tässä setelissä hieman parantunut aiemman kuvan laatuun nähden.

Jos hän kaupittelee sellaisen rahan; tuomittakoon kuritushuoneelle wähintään kolmeksi ja enintään yhdeksäksi wuodeksi, taikka, jos asianhaarat owat erittäin liewentäwät, korkeintaan kolmeksi wuodeksi. Tämän §:n mukaan rangaistukseen tuomittu on myöskin julistettawa kansalaishuoltamuksensa menettäneeksi.

4 §. Mitä tässä luvussa säädetään setelirahasta, koskekoon myöskin sellaista painettua welkaseteliä, pankinseteliä, tahi haltijalle asetettua arwopaperia, jonka Keisarikunnan, Suuriruhtinaamaan tahi wieraan waltion hallitus, taikka asianomainen waltiopankki, taikka, mainittuin hallitusten luvalla, kunta, yhdyskunta, yhdistys, seura, yhtiö tahi yksityinen henkilö on antanut liikkeeseen.

Painetuksi arwopaperi on katsottawa, waikka antajan nimi, taikka yksityisiä sanoja tahi numeroita onkin kirjoittamalla siihen pantu.

Eli vasta huhtikuussa 1894 tulivat Suomen Yhdyspankin seteleiden väärentäminen tai levittäminen yhtä ankarasti rangaistavaksi kuin Suomen Pankin seteleiden.

Tällainen oli siis pieni sanomalehtikatsaus "Kiuruveden Pankin" toiminnan tuloksista 1878 – 1883. Lähteenä tässä käytin mitä mainiointa Kansalliskirjaston digitaalista sanomalehtiaineistoa. Se löytyy osoitteesta <https://digi.kansalliskirjasto.fi/search?formats=NEWSPAPER> Suosittelen siihen tutustumista mitä lämpimimmin.

Jorma J. Imppola